

๕

จำพรรษาภาวนาวิเวก ที่ดอยต็อก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

เส้นทางโบราณ กำแพงโบราณอำเภอเถิน

๕.๑ เพียงไต่ยีนเหมือนคุ้นเคย

จากเกาะคารธโดยสารจอดเป็นระยะ ๆ แต่เมื่อมาถึงที่อำเภอเถิน รถหยุดจอดนานเพราะสมัยนั้นที่เถินเป็นที่พักรถ มีผู้โดยสารจากตำบลอื่นมาขึ้นรถต่อรถกันมาก บ้างก็เข้าห้องน้ำ หรือพักรับประทานอาหาร ระหว่างรอรถอยู่นาน ท่านเลยพูดคุยถามคนแถวนั้นว่า

ใกล้ ๆ บริเวณนี้มีเขา มีถ้ำ มีวัดร้าง ที่พระกัมมัญฐานมาปักกลดพักกันบ้างไหม

นั่นเองเป็นครั้งแรกที่ท่านไต่ยีนชื่อ **ดอยต็อก**

ท่านเล่าว่า ไม่ทราบว่ามีอะไรมาตลใจ ไต่ยีนชื่อ ก็รู้สึกคุ้นเคยพอใจอย่างประหลาด ท่านจึงกลับไปที่รถขอรับบัตรและกลดลงมา แล้วก็ออกเดินไปตามทางมุ่งไปสู่สถานที่ซึ่งเพิ่งจะได้ยินนามเมื่อไม่กี่นาที่มานี้เอง

ความจริงถ้าจะรอรถอีกสักครู่หนึ่ง รถก็จะผ่านปากทางแยกเข้าสู่ดอยต็อกอยู่แล้ว จะให้รถหยุดส่งตรงปากทางนั้นก็ได้ แต่หลวงพ่อก็ไม่ยอมรอ ท่านคิดว่าตั้งใจจะไปแล้วก็ต้องไปทันที ดังนั้นระหว่างที่ท่านยังเดินสละพายบัตรและกลดอยู่ริมทาง กำลัง

ขึ้นเนินแต่ยังไม่ถึงปากทางแยกดี เพราะเป็นระยะทางถึงเกือบ ๗ กิโลเมตร รถโดยสารคันนั้นก็วิ่งฉิวขึ้นหน้าผู้เดินเท้าไป

ดอยต๊อกเป็นเขาสูงเล็ก ๆ อยู่ห่างจากถนนใหญ่สายเถิน-ตากไม้ไกลนั้ก มองจากเนินริมถนนพอมองเห็นเขาสูงนี้อยู่ด้านหน้า มีทิวเขาใหญ่น้อยทอดตัวอยู่เบื้องหลังสลับซับซ้อนกัน ท่านใช้เวลาพอเหนื่อย ก็เลี้ยวเข้าทางแยก เดินไปจนถึงเชิงเขาเห็นร่องรอยทางเดินที่ลัดเลาะขึ้นไปตามโขดหินและรากไม้ แสดงว่าสถานที่นี้คงเคยเป็นที่บำเพ็ญเพียรภาวนาของพระสงฆ์องค์เจ้ามาช้านานแล้ว

ท่านไต่หิน เกาะรากไม้ บางตอนเป็นที่ชันก็โหนเถาวัลย์ขึ้นไปจนถึงบนยอดดอย ระยะนั้นยังไม่ได้มีการพัฒนากลับมาเป็นวัดเต็มที่อยู่ปัจจุบันมีเจดีย์ร้างอยู่องค์หนึ่ง พบถ้ำเล็ก ๆ พอภาวนาได้ท่านก็วางกลด ย่าม และบาตรลง ใช้งัดไม้แห้งต่างไม้กวาด ปิดกวาดก้อนกรวดหินที่ระเกะระกะออกไป พอให้พื้นถ้ำเรียบเป็นที่นั่งภาวนาได้

โชคดีพบกระดานแผ่นหนึ่ง ท่านก็วางกระดานแผ่นนั้นเป็นที่พัก หาหินก้อนเหมาะ ๆ ได้ก้อนหนึ่งต่างหมอน พักจากการภาวนาก็นอนบนกระดานไม้แผ่นเดียวและหมอนหินนั้น ทรมานร่างกายเสียบ้าง เพราะมันเคยได้รับความสะดวกสบายปรนเปรอมามาก สมัยอยู่เกาะคาถึงจะได้ชื่อว่าเป็นพระอยู่ในวัดป่า แต่การอยู่ใกล้ญาติโยมพี่น้องซึ่งต่างอยากจะทำบุญถวายพระผู้เป็นที่รักที่สงสารของหมู่ญาติมิตร ท่านจึงไม่อาจจะพ้นจากการถูกปรนเปรอมมากเกินไป เหตุนี้จึงเป็นอีกประการหนึ่งที่ท่านตั้งเงื่อนไขขอโยมบิดาและมารดา ไม่ขออยู่เกาะคา

ดอยต๊อก หรือวัดป่าศิลาวารีในปัจจุบัน

สิ่งแวดล้อมเช่นนั้นคงถูกกับวาสนาของหลวงพ่อ ท่านเคยได้ยินครูบาอาจารย์สรรเสริญป่าเขา สรรเสริญถ้ำเจ็อมหิน และโคนไม้มานานแล้ว จึงพอใจอย่างยิ่งที่จะได้มีโอกาสออกมาอยู่บนป่าเขาจริง ๆ อย่างนี้ ตั้งใจทำความเพียรอย่างเด็ดเดี่ยว

นอนน้อย ฉันทน้อย เมื่อความเพียรแก่กล้าก็ไม่ยอมเอาหลังแตะพื้น อดนอนเป็นเดือน อดข้าวเป็น ปักษ์สลับกัน ระยะเวลาที่รู้สึกว้าเหว่ขื่นไม่ไหวเต็มที่ คงนั่งหลับ หรือตามสำนวนของท่านเองเรียกว่าหลับลึง ปล่อยคล้ายมือจากท่าภวนาไปชั่วครู่ พอรู้สึกตัวมือก็คลายจากหัวเข่าขึ้นมาภวนาต่อเลย มือขวาเคลื่อน มาทับมือซ้าย เริ่มภวนา พุทโธ พุทโธอีก ถือเป็นหลักมั่น พอสงบแล้วกำหนดอากาศอันแว้งว้างเบื้องหน้าถ้า เป็นอารมณ์

ท่านสงบนิ่งอยู่รู้สึกกายเบา ใจเบา เป็นสุขสงบ อิมกาย อิมใจอย่างบอกไม่ถูก ตั้งสติระคองไว้ ไม่ให้พลั้งเผลอ อุปายวิธีที่ครูบาอาจารย์ให้ไว้สำหรับกำราบแขกจรยั้งสด ๆ ร้อน ๆ อยู่ ก็ได้นำมาใช้เป็น อาวุธพัดฟันศัตรูในครั้งนี้นะ

ท่านจำได้ว่า ครูบาอาจารย์ให้สติท่านว่า เมื่อจิตรวมเป็นสมาธิ สำหรับผู้ที่ได้บำเพ็ญบารมีมาแต่ ชาติก่อน ๆ มากแล้ว มักจะเกิดอัศจรรย์ต่าง ๆ นานา เป็นต้นว่า เกิดความรู้ความเห็น เห็นเทพบุตร เทวธิดา ผี เปรต อสุรกาย หรือเห็นอดีต อนาคตของตนและคนอื่นในชาตินั้น ๆ ได้เคยเป็นอย่างนั้นมาแล้ว และ จะเป็นอย่างนั้นต่อไปอีก โดยที่ตนเองไม่ได้ตั้งใจปรารภจะให้เห็นอย่างนั้นเลย แต่เมื่อจิตเป็นสมาธิ ก็จะได้รู้ ได้เห็นของมันเอง นวอัศจรรย์มาก

เป็นธรรมดาสำหรับผู้มีวาสนาบารมีมาทางนี้ เมื่อลมละเอียดย จิตนิ่ง สงบดี นึกถึงเรื่องอะไร ก็รู้ได้ ทันที บางทีไม่ต้องนึกก็ผุดเกิดขึ้นมาเองในดวงจิต บางทีมากระทบทางขนประสาท มีกลิ่นหอมตลบอบอวล

อย่าตื่นเต้นดีใจว่าเราวิเศษ เราเลิศ ให้มีสติคุม รู้เท่าเฉยอยู่ หรือให้น้ำ **ไตรลักษณ์** เข้ามาพิจารณา เป็น **อนิจจัง ทุกขัง อนตตา** ทุกอย่างไม่เที่ยง ทุกสิ่งเป็นทุกข์ ทุกสิ่งไม่ใช่ตัวตน ที่ไหนเป็นแต่ธาตุทั้งสี่น หรือพิจารณาตาม **อริยสัจ ๔** ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ธรรมเป็นเครื่องดับทุกข์ และข้อปฏิบัติให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์

พิจารณาด้วยหลัก ๒ ประการ คือ ไตรลักษณ์ และ อริยสัจ ๔ นี้ไว้เป็นประจำ มาตรฐานจะมีนิมิตใด เกิดขึ้นก็จะปลอดภัย และหากสติเข้มแข็งมั่นคง เข้าจิตให้ขำนิขำนานุคล่องแคล่ว ไม่ว่าอารมณ์ดีหรือชั่ว จะมากระทบ ทำสมาธิได้ทันที นึกถึงคำบริกรรมพุทโธ หรือนึกถึงแสงสว่าง หรืออากาศเป็นอารมณ์เมื่อไร จิตก็รวมได้ทันที เช่นนี้จิตจึงจะมั่นคง เชื่อถือได้

สิ่งที่จริง ก็รู้เอง

สิ่งที่ไม่จริง ก็แยกแยะได้

ครูบาอาจารย์สอนไว้ พระพุทธองค์ตรัสว่า ปกฺขสมิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ, ตณฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิลเสหิ อุปกฺกิลฺลิจฺจํ ภิกฺขุทั้งหลาย จิตฺตํเป็นธรรมชาติประภัสสร แต่จิตนี้เศร้าหมองไปเพราะกิเลสทั้งหลายที่จรมา

จิตเดิมบริสุทธิ์ผุดผ่อง ขาวใสสะอาดหมดจด

จิตอาศัยอยู่ในกาย ไม่มีอิสระ น้อมนึกไปดวงเดียวละเอียดยิ่งนัก เห็นยาก ชอบด้นรน แปรผันเปลี่ยนแปลง รวดเร็ว ห้ามยาก รักษายาก ปรวนแปรไปตามอารมณ์ และกิเลสที่จรเข้ามากระทบ ทำให้จิตนี้เศร้าหมองได้ และเมื่อเศร้าหมองแล้ว เป็นหนทางแห่งทุกข์ ประดุจดังผ้าที่แปดเปื้อนเศร้าหมอง ย่อมทำให้เป็นผ้าขาวสะอาดได้ยาก

ผนฺทนํ จปฺลํ จิตฺตํ ทฺรฺกฺขํ ทฺนฺนินฺวารยํ

อุขํ กโรติ เมธาวิ อสุกาโรว เตชนํ

คนมีปัญญาย่อมทำจิตที่ด้นรนกวัดแกว่ง รักษายาก ห้ามยาก ให้ตรงได้ เหมือนนายช่างศรตัด ลูกศรให้ตรงได้ฉะนั้น

จิตที่ด้นรน หมายถึง จิตซึ่งหาอารมณ์มาเป็นเหยื่อ มีรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ที่น่ายินดี น่าใคร่ น่าพอใจ มาเป็นอาหาร ไม่รู้จักอิ่ม พอจิตกวัดแกว่ง ก็คือไม่สามารถจะหยุดในอารมณ์อันใดอันหนึ่งได้นาน ๆ รักษายาก ไม่สามารถจะให้หยุดนิ่งไม่คิดแผ่สาย ห้ามยาก ไม่ให้จิตคิดถึงเรื่องราวในอดีต ในอนาคต

เราจึงควรต้องข่มจิต รักษาจิตให้สงบจากความผันแปรมัวเมาในอารมณ์ต่าง ๆ เพราะ จิตที่ฝึกดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ

สิ่งที่ครูบาอาจารย์เคยกล่าวไว้ คุณจะกลับมาแจ่มชัดขึ้น ท่านพิจารณาไปตามที่ได้รับอุบายวิธี แนะนำมา เมื่อจิตควรแก่การงาน ก็พิจารณาธรรมะต่อไป ครั้นพิจารณาเหนื่อยแล้ว กำลังสมาธิอ่อนลง ก็ภาวนาต่อไปใหม่ ภาวนาจิตตั้งเป็นสมาธิ ควรแก่การงาน ก็พิจารณาอีก

เวียนสลับกัน เป็นหลักให้แก่กัน ส่งเสริมกัน อย่างดูดัดในอรรถในธรรม

ไม่นึกเลยว่ายอดดอยลูกเล็ก ๆ นี้ จะเป็นที่พักพิง มีบุญคุณต่อพระน้อยเช่นนี้

ท่านได้รับความอัศจรรย์ใจหลายประการ

การเกิดมาของคนเราไม่ว่าจะเป็นหญิงเป็นชาย
มีร่างกายจิตใจที่ดี อวัยวะที่ดีครบทุกส่วน
ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีประเสริฐที่สุดแล้ว
ไม่มีอะไรจะประเสริฐไปกว่านี้
ควรนำสิ่งที่มีอยู่ร่างกายและจิตใจ
สร้างสรรค์สิ่งดี ให้ดีกับชีวิตและโอกาสที่ได้เกิดมา

อะไรพาให้มี พาให้เป็น?

กรรม...

ยาทิส วปเต พิชิ ตาทิส ลภเต ผล
กลยาณการี กลยาณิ ปาปการี จ ปापकि

บุคคลหว่านพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น

ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี

ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว

ระลึกถึงสุภาษิตในโคลงโลกนิติที่เรียนมาในสมัยโรงเรียนมัธยม

 ฟักแฟงแดงเต้าถั่ว งามยล
หว่านสิ่งใดให้ผล สิ่งนั้น
ทำทานหว่านกุศล ผลเพิ่ม พูนนา
ทำบาปบาปชั้นชั้น ไล่เลี้ยวตามตน

ภาษิตล้านนา มีว่า ...สี่คนหาม สามคนแห่ คนเดียวนอนแคร่ สองคนนำทาง

สี่คนหาม... สี่คนที่หามไว้ให้ร่างกายคุ้มกันอยู่ คือ ธาตุทั้งสี่...ดิน น้ำ ลม ไฟ

สามคนแห่... สามคนแห่ให้ชีวิตผาตโผนโลดแล่นไปในโลก คือ อนิจจัง ทุกขัง อนตตา

คนเดียวนอนแคร่... คือ ใจผู้บงการกาย ซึ่งกว้างซอก ยาววา หนาคืบ บัณฑิตท่านว่า จิตเป็นนาย
กายเป็นบ่าว เป็นประจักษ์แด่ใจที่เมื่อจิตใจจากไป กายก็เปล่าประโยชน์ รอการเป็นเชื้อเพลิงได้

สองคนนำทาง คือ บุญ-บาป ที่มนุษย์สร้าง กรรมดี-กรรมชั่ว เป็นเงาติดตัวฝังลึกลงในดวงจิตดวงใจ
ตนเอง เปรียบดังโคคู่ที่ลากนำเจ้าของให้ติดตามรอยเท้าโค ฉะนั้น

ภาษิตภาคใด ก็มีเนื้อความแจ่มชัดตามรอยบาทสมเด็จพระศาสดา บ่งบอกไปที่กรรมอันเป็นบุญ-
บาปทั้งสิ้น ทุกอย่างล้วนเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง...ถูกแล้ว แม้แต่โคลงบทหนึ่งในลิลิตพระลอ กวีนิพนธ์
ที่เล่าถึงชีวิตของเจ้าชายและเจ้าหญิงแห่งภาคเหนือ ก็มีความทำนองเดียวกัน

 ใดใดในโลกล้วน อนิจจัง
คงแต่บาปบุญยัง เทียงแท้
คือเงาติดตัวตรึง ตรึงแน่น อยู่หนา
ตามแต่บุญบาปแล้ว ก่อเกื้อรักษา

ภายหลังเมื่อบุพการีของหลวงพ่อดีจากโลกนี้ไปแล้ว หลวงพ่อได้ประกอบทักษิณานุประทานตาม พุทธวิธี โดยมีครูอาจารย์พระสุปฏิปันโนในยุคนั้น ได้รับนิมนต์มาบำเพ็ญกุศล ได้แก่ หลวงปู่หลวง กตปุญโญ หลวงปู่ทอง จนทสิริ หลวงปู่เจริญ ญาณวฑฺฒโน หลวงปู่บุญฤทธิ์ อนุวฑฺฒโน หลวงพ่อจันดี เขมปญโญ หลวงปู่เปลี่ยน ปญญาปทีโป หลวงปู่ประสิทธิ์ ปุณฺณมากโร หลวงปู่กวง โกสโล เป็นต้น ซึ่งหลวงพ่ไพบูลย์ ได้นำผ้าขาวมาพันรอบศพโยมพ่อหลายชั้นตามแบบโบราณ เมื่อพิธีผ่านไปหลวงพ่ได้นำผ้าขาว ที่พันศพนั้น มาตัดแบ่งถวายครูอาจารย์ภิกษุสงฆ์ ให้เป็นผ้าบังสุกุลนำไปเย็บย้อมเป็นผ้าไตรจีวรตามแนว พระพุทธานุญาตเดิม เป็นความละเอียดงดงามที่ท่านได้ทักษิณานุกิจบุพการีเป็นวาระสุดท้าย

๕.๕ หยั่งทราบถึงปณิธานอันแรงกล้า

ณ ที่ดอยต๋องนี้เอง ท่านก็ได้รู้ถึงความปรารถนาอันเร้นลับ ซึ่งท่านคงจะตั้งใจอธิษฐานมานาน หนักหนาแล้ว และทำให้เข้าใจจิตใจตนเองที่เหตุใดจึงได้เมตตาสงสารเพื่อนมนุษย์ มวลสัตว์โลกผู้เป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั่วไปหมด

อยากให้เขามีความสุข อยากให้เขาพ้นจากทุกข์

ให้พ้นจากทุกข์กาย ทุกข์ใจ อันเป็นปกติธรรมดาของสัตว์โลกแล้ว ยังปรารถนาจะช่วยให้เขาพ้นจาก ทุกข์ในวัฏวนให้ทั่วถ้วนทุกคนไป อยากจะย่อโลกทั้งโลก ให้เล็กลงมาอยู่ในฝ่ามือ แล้วก็จะประคองพาโลกนั้น รือถอนออกจากภพจากชาติ ไปสู่แดนเกษมด้วยกัน

ในที่สุดวิเวกเช่นบนยอดเขา ให้ผลทางความเพียรมาก ท่านฝึกสติ เจริญสติมากที่สุด เพราะสติ เป็นเสมือนอาวุธที่ป้องกันจิตมิให้เสียรู้ต่อศัตรู คือ กิเลสและตัณหา

ท่านจำพรรษาอยู่ที่ดอยต๋อง ๒ พรรษา ได้ความมั่นคงทางจิตใจพอสมควร แล้วก็ลาจากเขาภูนั้นไป ด้วยความอาลัยและระลึกถึงบุญคุณเป็นที่สุด

หลวงปู่ท่อน ญาณธโร หลวงปู่เปลี่ยน ปณฺหาปทีโป หลวงพ่อ และหลวงปู่ประสิทธิ์ ปุณฺณมากโร

หลวงปู่ทอง จนฺทสิริ
กับหลวงพ่อ

หลวงปู่ทวี จิตฺตคุตฺโต
หลวงปู่บุญกู่ อนุวฑฺฒโน
และหลวงพ่อ

เวลาทำบุญหากไม่ได้เจาะจง บอกชื่อแม่เมตตาให้ใคร
 ผลบุญนั้น ก็ไม่ได้สูญหายไปไหน มันมีคุณค่าของมันอยู่ในตัวเช่นนั้น
 ไม่ต้องไปคิดว่า ทำไปใครจะได้หรือไม่ได้บ้าง
 ทำด้วยเจตนาที่ดี ตั้งใจทำสิ่งที่ดีก็พอ